

διαφορὰ τῆς θερμότητος τοῦ εἰς τὰς ἀκτίνας τοῦ ήλιου ἐκτεθειμένου ἡμισφαιρίου πρὸς τὸ ἔχον νύκτα καὶ ὑφιστάμενον μακροχρόνιον ἀπώλειαν τῆς θερμότητος δι' ἀκτινοβολίας εἰς τὸν καθόλου χῶρον· κατὰ τὸν Ἰωάννην "Ἐργαζεῖν ἐπὶ τοῦ πρώτου δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ θερμοκρασία 150°. Κελσίου ἂνω τοῦ 0 ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου ἵσως σχεδὸν τοσοῦτοι βαθμοὶ κάτωθεν αὐτοῦ. Ἐὰν λοιπὸν ὑπῆρχεν ὕδωρ ἐπὶ τῆς σελήνης, διὰ τῆς θερμάνσεως αὐτὸν θὰ ἔξηται οὐτός ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ἡμισφαιρίου καὶ αἱ ἀτμίδες θὰ συνέρρεον πρὸς τὸ ἀπεψυγμένον ἡμισφαίριον· φθάνουσαι δύως αὐτόθι θὰ ἀπεψύχοντο καὶ οὕτω θὰ ἐσχηματίζετο περὶ τὸν ἀποπερατωτῆρα δρόσος παγωμένη, ἥτις θὰ καθίστατο ἐπανθητὴ διὰ τίνος ὄπτικοῦ φαινομένου.

Μετὰ τὰς πρώτας τηλεσκοπικὰς παρατηρήσεις τῆς σελήνης ἔξελιθρησαν ὡς θάλασσαι τὰ μέρη τῆς ἐπιφανείσας αὐτῆς τὰ παρουσιάζοντα δμαλῆν ἐπιφανείσαν καὶ φῶς στακτόχρουν, ἀπονοματίζοντα διάφορα τὰ ἄλλα λαμπρότερα μέρη. Ἐκ τούτου ἐν τῇ ὄνοματολογίᾳ τοῦ Ρικκιόλου τὰ μέρη ταῦτα ὄνοματάθησαν θάλασσαι, κόλποι καὶ τὰ παρόμοια. Ἀκριβεστέρα δύως παρατηρήσεις κατέδειξεν, ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῶν μερῶν αὐτῶν παρουσιάζει ἀνωμαλίας, φαινονται δὲ ἐν αὐταῖς καὶ κρατῆρες. Ἡ ὄνοματολογία αὐτῶν διετηρήθη καὶ μετὰ ταῦτα, ἀλλὰ συνθηματικῶς μόνον, οὐχὶ δὲ διότι θεωροῦνται τὰ μέρη ταῦτα ὡς καλυπτόμενα ὑπὸ ὕδατων.

Δὲν ἔχομεν ἴκανα δεδομένα ὅπως κρίνωμεν ἀσφαλῶς περὶ τῶν αἰτίων τῆς ἐλλείψεως ἀτμοσφαιρίας καὶ ὕδατος, ἐπὶ τῆς σελήνης, οὔτε ἐάν ἐλείπον ἀπ' αὐτῆς ἔτι καὶ πρὸ τῆς στερεοποιήσεως αὐτῆς, ἢ ἐξηφανίσθησαν κατόπιν. Ἐὰν ἡ σελήνη εἴχεν ἀτμόσφαιραν αὐτὴν ἐπρεπε νὰ ἦναι κατὰ ποσὸν μικροτέρα τῆς ἀτμοσφαιρίας τῆς γῆς καὶ ἀραιοτέρα ταύτης ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ κατασκευῇ ἐνεκα τῆς ἐλάσσονος ἐντάσεως τῆς βαρύτητος ἐπὶ τῆς σελήνης, οὕτως τὸ $\frac{1}{8}$ τῆς ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ Ζούλιερος δεχόμενος τὴν ἐξατμίσιν γενικὴν ἰδιότητα τῆς ὑλῆς, δεξάει ὅτι ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς σελήνης ἔξητμίσθη καὶ διεσκορπίσθη εἰς τὸν καθόλου χῶρον, βοηθούσης εἰς τούτο καὶ τῆς ἐλάσσονος ἐλξεως τῆς σελήνης. Ἄλλ' ἀνεν προσφυγῆς εἰς τὰ ἀποτελέσματα τοσοῦτο γενικῆς παραδοχῆς, ἔχηγεται ἡ ἐξαφάνισις τῆς ἀτμοσφαιρίας καὶ τῶν ὕδατων τῆς σελήνης, ἐάν ὑπῆρχον ταῦτα, διὰ τῆς ἐνώσεως αὐτῶν μετὰ τοῦ σώματος τῆς σελήνης. Καὶ εἰς τὴν γῆν συνέβη ὅμοιόν τι οὐχὶ μέχρις ἐξαφάνισεως τῆς ἀτμοσφαιρίας καὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς ὕδατων. Εἰκάζεται ὅτι κατὰ τὰς προτέρας γεωλογικὰς ἐποχὰς τὰ ὕδατα τῆς γῆς ἦσαν ἀφθονώτερα, διὰ χημικῶν δὲ ἐνώσεων συνεδέθη μέρος αὐτῶν μετὰ τοῦ στερεοῦ σώματος τῆς γῆς ὅπως καὶ μέρος τῆς ἀτμοσφαιρίας αὐτῆς. Ἐν τῷ πολὺ μικροτέρᾳ σελήνῃ ἐπῆλθε διὰ τοιούτων φυσικῶν λειτουργιῶν ἐξαφάνισις τῆς ἀτμοσφαιρίας αὐτῆς. Ὁ Νασμύθιος καὶ ὁ Καρπέντερος δὲν δέχονται ὅτι ἐπηρεάσθη ὅπωςδήποτε ὁ σχηματισμὸς τῆς στερεᾶς ἐπιφανείας τῆς σελήνης ὑπὸ ἀτμοσφαιρίας καὶ ὕδατος, ἐνῷ ἀλλοι δέχονται τὴν ἐπιδρασιν τοῦ ὕδατος. Ἐνῷ δύως ἐπὶ τῆς γῆς ἐξαχολουθεῖ

ἔτι ἡ βραχεῖα μὲν ἀλλ' ἀκατάσχετος ἐνέργεια τῶν ὕδατων (ἢ καὶ σημαντικωτέρα) καὶ ἡ τῆς ἀτμοσφαιρίας, μετατραποῦσα τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς, ἐπὶ τῆς σελήνης καὶ ἐὰν πότε ἐπέδρασεν, ἔπαισε πάσα τοιαύτη ἐνέργεια ἐκ μέρους τῶν στοιχείων αὐτῶν.

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΟΥΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

ἐν ἔτει 1891 (ν)

ΥΠΟ

Χ. Π. ΚΟΡΥΛΛΟΥ

(Συνέχεια.)

Τ γρασία. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ ὑγρασία, ὑπολογιζομένη εἰς ἐκατοστὰ τοῦ κόρου τοῦ ψυχρομέτρου, ἦν δμαλώτερον διανενεμημένη, ἀναλόγως τῶν ὥρων τοῦ ἔτους ἢ κατὰ τὸ 1890. Τῶν μηνῶν δὲ ὑγρότερος ἦν ὁ Νοέμβριος (85), ξηρότερος δὲ ὁ Ιούνιος (51). Καὶ ἡ μὲν μεγίστη καθ' ἀπαντα τὸ ἔτος ὑγρασία παρετηρήθη τῇ 27ῃ Νοεμβρίου (97), ἡ δὲ ἐλαχίστη τῇ 28ῃ Φεβρουαρίου (37).

ΠΙΝΑΞ

μέσης ὑγρασίας τοῦ ἔτους 1891.

Μήνες	Ὑγρασία εἰς ἐκατοστὰ τοῦ κόρου	Παρατηρήσεις
Ιανουάριος	82	
Φεβρουάριος	65	37 τῇ 28ῃ
Μάρτιος	70	
Απρίλιος	78	
Μάϊος	68	
Ιούνιος	51	
Ιούλιος	67	
Αύγουστος	62	
Σεπτεμβρίος	68	
Οκτώβριος	78	
Νοέμβριος	85	97 τῇ 28ῃ
Δεκεμβρίος	83	
"Ετος	72	

(Ἀκολουθεῖ.)

ΑΝΑ ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ *

ΥΠΟ

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑ Θ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ

διδάκτορος τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν.

Φέλος ἑταῖρος!

Εύτυχὴς διότι ὑμᾶς καὶ ὡς συμπολίτας ἀγαπητούς δύναμις νὰ προσφωνήσω, παρηλθούν τὸ βῆμα τοῦτο προτε-

* Ἀνεκοινώθη ἡ πραγματεία αὐτὴ τῷ Μικρασιατικῷ Συλλόγῳ ἢ «Ἄνατολή» τὴν παρελθούσαν Κυριακήν, Ἰην Μαρτίου. Ως ἔχουσαν ἀξίαν ἔθνογραφικὴν ἐκρίναμεν αὐτὴν δημοσιεύσιμον ἐν τῷ «Προμηθεῖ».

Θέμενος νὰ συνεισφέρω καὶ ἔγὼ τὸν πτωχὸν μου ὥστοιν εἰς ἐπιτυχίαν τοῦ μεγάλου σκοποῦ, ὃν ὁ σύλλογος ἡμῶν ἐπιδιώκει, ἀλλ' ἀνήσυχος πολὺ, μὴ εἰς τὰς προσδοκίας σας δὲν ἀνταποκριθῶ ἀρκούντως. Δὲν θέλω καταχρεσθῆ τῆς ἐπιεικίας καὶ τῆς καλωσύνης, ἢν ἐπεδειξήτε πρός με σπεύσαντες εἰς τὴν ἀκρόσοιν ταύτην, καίτοι τὸ θέμα ὅπερ ἔξελεξα ἡδύκατο ἐπὶ πολὺν νὰ ἐκταθῇ καὶ πολλὰς νὰ καταναλώσῃ ωραῖς. Σκοπῶν νὰ ἐλκύσω τὴν ἀγάπην καὶ νὰ ἔξεγειρω τὸ ἐνδικρέρον σας πρὸς τοὺς ἑμοὺς συμπολίτες, τοὺς καταγωνιζούμενους ἐκεῖ πέραν τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τῶν πατρίων ἀγῶνα, θὰ περιορισθῶ ἀφηγούμενος ἔηρῶς ἐντυπώσεις ἐκ τῆς ἀνὰ τὰ χωρία τῆς Τραπεζοῦντος ἔκδρομῆς μου.

Ἡ Τραπεζοῦς ἀποικίσθη τὸ 718 π. χ. ἔτος ὑπὸ τῶν Σινωπέων, ἀποίκων τῆς Μιλήτου, καὶ μετὰ χρόνον οὐ μακρὸν κατέστη πρωτεύουσα τῆς Λαζίδος χώρας, τὸ κατ' ἀρχὰς μὲν ἔξαρτωμένης ἀπὸ τοῦ Βασιλέως Ἀγγιάλου, κατόπιν δὲ ἕδιον ἀποτελεσάσης βασιλείου, οὐτινος ὄνομαστότεροι βασιλεῖς ἀναφέρονται ὁ Μαλάσσας, Μιθυδράτης ὁ πολύγλωσσος καὶ ὁ Φαρνάκης. Οὗτος ὑπῆρξε καὶ ὁ τελευταῖος τῶν βασιλέων τῆς Λαζικῆς καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἡ χώρα αὔτη ὑπετάγη ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους, βασιλεύοντος ἐν Ρώμῃ τοῦ Σεβήρου. Περιπετείς ἐσχε πολλὰς τὸ λαζικὸν αὐτὸν βασιλείου, ὑπετάγη καὶ ὑπὸ τοὺς Σκύθας, ἐτύραννήθη ὑπὸ τῶν δουκῶν τῆς Τραπεζοῦντος, ἀνεκτήθη ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, καὶ περιῆλθεν ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τῶν Περσῶν. Τούτων τινὲς βασιλεῖς ὑπῆρξαν οἱρόδοξοι, ἐν οἷς ὁ Αύγουσταλιος Κορτάκιος καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ Ξεμνάζου Τζάθιος, ὅστις μάλιστα καὶ ἐστέφθη ὑπὸ τοῦ Ιουστίνου αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως βασιλεὺς Τραπεζοῦντος, διὸ καὶ τὴν μῆναν τοῦ Κωαδοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν προκαλέσας εἰς πόλεμον πρὸς αὐτὸν ἦλθε καὶ ὑπὸ τοῦ Ιουστίνιανοῦ τοῦ Μεγάλου ὑπερησπίσθη. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ χώρα τῶν Λαζῶν διετέλεσεν ὑπὸ τοὺς αὐτοκράτορες τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀν καὶ ἀναφέρονται τινὲς τυραννικῶς αὐτὴν διοικήσαντες, ἐν οἷς Κωνσταντίνος ὁ Γάλβας. Ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ 1240 μ. Χ. ἀνέκτησε τὴν ιδίαν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἐκινθερνήθη ὑπὸ Κομνηνῶν καὶ Πχλκιαλόγων ἐπὶ δύο καὶ πλέον αἰώνας. Τοῦ ἀνεξαρτήτου τούτου βασιλείου, οὐτινος τὴν ιστορίαν χρυσαῖ κοφιοῦσι σελίδες, πρώτος βασιλεὺς ὑπῆρξεν Ἀλέξιος ὁ Μέγας καὶ τελευταῖος Δαβὶδ ὁ Κομνηνός, ἐφ' οὐ τῷ 1464 ὑπετάγη εἰς τὸν Σουλτάνον Μαχμούτ καὶ ἀκτοτε διατελεῖ ἡ ἀδελφὴ κύτη χώρα ὑπὸ τὴν Οθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν.

Ἐν περιλήψι τοῦ συντομωτάτη διῆλθον τὸ παρελθόν τῆς Τραπεζοῦντος, ἀνὰ τὰ χωρία τῆς ὅποιας μέλλω νὰ ὅδηγήσω ὑπᾶς ἐντὸς μικροῦ. "Ισως δὲν παρέλκει ἐνταῦθα καὶ ὁ περὶ τῆς πόλεως λόγος, ὑπὸ τὴν ἐποψίν τὴν στατιστικήν, τὴν πολιτικήν, τὴν ἡθικήν, τὴν πνευματικήν, τὴν ἐμπορικήν, ὑπὸ τὴν ἐποψίν ιδίᾳ τοῦ ἀγνοῦ πατριωτισμοῦ, ὅστις διαθέει τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων κατοίκων αὐτῆς. Ἀλλ' ἡ περὶ αὐτῶν πραγματεία θὰ ἔφερεν ἡμᾶς εἰς μῆκος

πολύ, καὶ αἱ περὶ αὐτῆς πληροφορίαι μου δὲν θὰ ἔσονται ἐπαρκεῖς, καθ' ὅσον ἐν αὐτῇ ὀλίγιστον διέμεινα χρόνον. Ἐπιτίκω δὲ τὸ ἀλλος ὀφροδιώτερος ἐμοῦ καὶ τὰ κατ' αὐτὴν μελλοντικά ἐπισταμένως μελετήσας θέλει ἀνακοινώσῃ εἰς τὸν Σύλλογον τὰ πορίσματα τῶν ἐργασιῶν του.

Ἡτοῦ ἡμέρα βροχερὰ — βροχερὰ ὑπὸ τὸν μολύβδινον ἐκεῖνον οὐρανὸν — ἡ εἰκοστὴ ἐννέατη Μαΐου τοῦ 1889, καθ' ἣν ἀποτελῶν μέρος κερβανίου πολυπληθοῦς ἔλαχον τὴν πρὸς τὰ ἐνδιούθεν τῆς Ἀσίας ἐπὶ τῆς μεγάλης πρὸς τὴν Ἐρζερούμ ὁδοῦ ἀγουσκν, βαίνων παρὰ ποταμὸν χειμαρρώδη καὶ ἀπολαύων πάντων τῶν θεμάτων ἀτίνα τοιαῦται ἐν τῇ Ἀνατολῇ πορείαι ἀφθονα παρέχουσι, τῆς διόδου σειρᾶς ἐξ ἐκατὸν καὶ πλέον καμήλων πεφρωτωμένων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀσίας ἐμπορεύματα, τῆς καθόδου ποιμνίων καὶ ἀγελῶν, τῆς παταγώδους διελεύσεως ταχυδρομείου τουρκικοῦ, τῆς λύρας καὶ τῆς γάιδας τοῦ ἀγωγιάτου, τῆς δενδροφύτου καὶ δασοσκεποῦς ἐκτάσεως, θελγήτρων μοναδικῶν καὶ ἔσχων, ὡν τὴν ἀξίαν ὁ ἀπολαύσας μόνον αὐτῶν δύνανται νὰ κατανοήσῃ.

Κατόπιν ἐπταχρού πορείας ἐσταθμεύσαμεν ἐν Τσευβισλικίῳ, σταθμῷ πρωτω καὶ χωρίο μικρῷ ἐξ ὀλίγων χωνίων καὶ μερικῶν καλυβῶν, ἔνθεν ἐν τούτοις πλεῖστοι ἔσαν οἱ διερχόμενοι. Ἐν τῷ μεταξὺ παρήλθομεν τὴν Παναγίαν τοῦ Κοιλαδοῦ, τὰ Ὀλασσα, τὸν Κοσμάν, τὸν Σολδόνην, τὸν Μασσούραν, καὶ τὸν Κατσάκην, ἀπέναντι δὲ εἴχομεν τὴν Λιβεράν, τὸ Χαρτοκόπι, τὴν Σπήλαιαν, τὸ Καστιπέδι, τὸ Καπί—Κλοῦ. Μετὰ μικρὰν ἀνάπτυσσιν ἐκεῖ ἀπεχωρίσθη τῆς συντροφίας καὶ ἀνῆλθον εἰς Λιβεράν, ώραίον χωρίδιον ἐν θέσει ἀπόπτωφ καὶ ἐπὶ ὑψούς 800 τούλαχιστον ἀπὸ τῆς ἐπιρχείας τῆς θαλάσσης ποδῶν. "Ομίχλη ἀποτυφλοῦσα περιέβαλε πᾶσαν τὴν ἔκτασιν καὶ μόλις τὴν ἐπομένην κατώρθουν νὰ ἀντιληφθῶ τῆς διατάξεως τοῦ χωρίου. "Ο, τι καὶ ἂν εἴη περὶ τις περὶ τῆς Λιβεράς, δύναται νὰ ἐφαρμώσῃ καὶ διὰ τὰ ἀλλα τῆς Τραπεζοῦντος χωρίκια. Αἱ οἰκίαι ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται αὐτὸ τοῦτο καλύτερα, οἱ τοίχοι τῶν εἰνες ἔξιλινοι καὶ αὐτὴ δὲ ἡ στέγη ἐκ λεπτοτάτων ξυλαρίων ἀποτελεῖται. Δικιρέσεις δωμάτων ἐν αὐταῖς δὲν θὰ εὑρητε καὶ μόνον ἐν εἰδεί παρασκηνίου δυνατῶν ὑπὸ απαντήσητε που κεχωρισμένην τινὰ ἐξ αὐτῶν. Εἰς τὴν μίαν ἀκρανὴ ἡ ἐστία καὶ ἐν τῷ μέσῳ πέριξ δίσκου ἐπὶ μικροῦ σκαμνίου τοποθετημένου, τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ἐπὶ ποδῶν καθήμενα, λαμβάνουσι τὴν τροφήν των. Οὐδακοῦ εύρισκονται δύο οἰκίαι συνεχεῖς αἱ ἀποστάσεις εἰνες μέγισται καὶ μεταξὺ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἀλλῆς ἀγροὶ ὅλοι καὶ κατὰ παρεντίθενται. Ἀλλ' ἐὰν πολυτελείας ἀλλας δὲν ἀπαντήσητε, ἔχετε πάντοτε νὰ ἐπισκεφθῆτε τὴν Εκκλησίαν καὶ τὸ Σχολεγον. Διότι οἱ ἀποκεκλεισμένοι ἐκεῖ ὑψηλά καὶ ὑπὸ διαρκεῖς πάγιων τὸν χειμῶνα, ψύχη δὲ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Ιούνιον διατελοῦντες, οἱ αὐτόνομοι σχεδὸν ἐκεῖνοι χωρικοί, οἵτινες οὔτε δικαστηρίων οὔτε στρατιωτῶν φυλάκων ποτὲ ἀνάγκην λαμβάνουσιν, οἱ ἀδολοι τὴν καρδίαν καὶ πατριώτας τὸ φρόνημα, ὅλην τῶν προσοχὴν καὶ ὅλον τῶν τὸ ἐνδικρέρον ὑπὲρ

τῆς θρησκείας καὶ ὑπὲρ τῆς παιδείας ἀφιεροῦσι. Καὶ βλέπει τις ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις τὸ ὅλως παράδοξον φαινόμενον, τὰ τέκνα τῶν χωρικῶν, τὰ πλὴν τῆς μητρικῆς των γλώσσης, τῆς λαζιχῆς, μὴ δυνάμενα νῦν ἀρθρώσωσι καὶ μὴ δυνάμενα νὰ ἔννοήσωσι οὐδὲ λεξίν τῆς καθαρευούσης Ἑλληνικῆς, ἐντὸς δύο καὶ τριῶν μάνον ἐπῶν ὑπὸ τὴν χειραγωγίαν ταπεινοῦ διδοσκάλου, τοῦ καὶ φύλτου συνήθως τοῦ χωρίου, νὰ διέρχωνται ὅσα ἐν ταῖς τάξεσι τοῦ δημοτικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ παρ' ἡμῖν σχολείου εἰς 8 καὶ 9 ἔτη οἱ μαθηταὶ, καὶ νὰ ἔξηγησον τὸν Εενοφῶντα καὶ τὸν Χριστούμοντα, καὶ νὰ εἴνειν κράτιστοι τῆς ιστορίας καὶ νὰ γινώσκωσι τὴν γεωγραφίαν καὶ νὰ ὄρθιογραφῶσι καὶ νὰ γράφωσιν, ὅπως θὰ ἔζηλεν τῶν τινὲς τῶν ἀποφοίτων τῶν γυμνασίων ἐν ταῖς πόλεσι. Τὴν αὐτὴν δὲ ἐργατικότητα καὶ τὸν αὐτὸν ζῆλον ἀπαντᾷ τις εἰς πάντα τὰ χωρία, ὅπου σεμνὰ μάνον καὶ ἱσυχα παιδία, τρέμοντα ὑπὸ τὸ βλέμμα τοῦ διδοσκάλου τῶν, κατέβιβάζοντα τοὺς ὄφθαλμους ἐὰν τὰ προβλέψητε, γονυκλιτὶ ἀπαγγέλλοντα τὸ μάθημά των καὶ ἐν ἐπιγνώσει ὅτι εἰς ναὶ τῆς πανσέπτου παιδείας παρακάθηνται. Τὰ μέσα τῆς ἐκπαιδεύσεως παρέχουσι φιλοπάτριδες συμπολῖται, τὰ μέγιστα δὲ συντελεῖ εἰς ἐπιτυχίαν αὐτῆς ἢ ἐν Τραπεζούντι ἀδελφότης «Εενοφῶν», ἣτις πλεῖστα σχολεῖαν ἐν τοῖς χωρίοις ιδίᾳ δαπάνη συντηρεῖ.

Καὶ ἐν Λιβεράρῃ διέμεινεν ἐπ' ἀρκετὸν καὶ εἰς τὸ πλησιόχωρον Καπίκιμον καὶ εἰς ἄλλα πέριξ χωρία συναστρεφόμενος μετὰ τῶν χωρικῶν καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς ἔξετάζων. Κυρίως χωρικοὺς δὲν εὐρίσκετε ἐκεῖ. Ἀποδημοῦσιν οὗτοι καὶ ἀνὰ διετίκιν μάνον ἐπισκέπτονται τὴν οἰκογένειάν των, παρ' ἡ διαμένουσιν ἔνα ἡ δύο τὸ πολὺ μῆνας. Οἱ πλεῖστοι αὐτῶν διεσκορπισμένοι, ιδίᾳ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τοῖς προαστείοις αὐτῆς, μετέρχονται ιδίως δύο ἐπαγγέλματα, τὸ τοῦ γανωτοῦ καὶ τὸ τοῦ ἐφραπλωματοποιοῦ. Ἐν δὲ τοῖς χωρίοις τῶν ἡ σύζυγος καὶ ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ ἐκτελοῦσιν πᾶσαν ἐργασίαν ἀνδρικήν. Αὐταις ὄργασι καὶ θερίζουσιν. Αὔταις ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἥλιου ἐργάζονται καὶ ἐν ἰδρῶτι τοῦ προσώπου ἐκτελοῦσι καὶ δι', τι ἡ φύσις δὲν ἔταξεν αὐταῖς. Ἀνυπόδητοι καὶ ἐπ' ὥμων φέρουσι κι σωρὸν πραγμάτων ἀπὸ πρωΐς ἔρχονται εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ τὸ ἐστέραχα μόλις ἐπανέρχονται εἰς τὴν καλύβην των, μεταφέρουσαι δι', τι θὰ γρηγορεύσῃ αὐταῖς ὡς τροφή.

Οἱ ἀρκεδόσιτος, ὅστις ἀφθόνως παρ' αὐτῶν καλλιεργεῖται, τρώγεται οὐ μόνον ὡς ἔρτος, ἀλλὰ καὶ ὡς ἔδεσμος, παρασκευαζόμενον εἰδούς πίλαριον, ὅπερ μεθ' ἐτέρου φαγητοῦ, τοῦ τυροχαβί του, συνειθίζεται πολὺ. Σχεδὸν εἶνε φυτοφάγοι οἱ χωρικοὶ τῆς Τραπεζούντος, φυτοφάγοι, ἔννοεῖται, ὅχι ἐν προθέσεως, ἀλλὰ φυτοφάγοι ἐξ ἀνάγκης. Ἀλλὰ βεβιωθῆτε ὅτι ἡ ὑγεία καὶ ἡ κρασίς αὐτῶν οὐδὲν ἐκ τούτου ἔχουσι νὰ φοβηθῶσι.

Τὴν Κυριακήν, καὶ μόνην αὐτήν, λειτουργεῖ καὶ ἐν καρφενεῖον. Ἐν αὐτῷ συνέρχονται οἱ ἐν τῷ χωρίῳ δρενες αὐτίνες, ὡς σᾶς προεῖπον, εἶναι ὄλγιστοι καὶ ἡ ξένοι, ιδίως Τραπεζούντιοι διαχρέοντες ἐν τοῖς χωρίοις τὸ θέρος χά-

ριν ἔζοχῆς, ἢ πάρεπιδημοι δι' ἔνα μῆνα. Αἱ συνομιλίαι των περιστρέφονται εἰς τὰ τῶν ἀναγκῶν ἐκάστου· ἐκεῖ εὐρέως δύναται νὰ συζητηθῇ πῶς πρέπει νὰ χαραχθῇ τὸ χανδάκιον αὐτοῦ καὶ πῶς νὰ κατασκευασθῇ τὸ παράθυρον τοῦ σπλαχνοῦ. Ἐνίστε θμῶς φήμη μεμαρτυρούμενη φέρει ἡλιοιωμένη ὅλως καὶ τινα εἰδῆσιν περὶ τῶν συγχρόνων γεγονότων καὶ τότε ἐποικοδομεῖται ἐπ' αὐτῆς ὅλοκληρον ζωηρᾶς φυντασίας οἰκοδόμημα καὶ κι τύχαι τῶν ἔθνων ἀποφασίζονται ὑπὸ τῶν ἀφελῶν ἔκεινων χωρικῶν. Ὁ διδάσκαλος, ὅστις πιθανὸν ἐνίστε νὰ κρατῇ καὶ φύλων τοῦ «Νεολόγου» χρονολογημένον ἀπὸ μηνῶν, εἰς τὰ ζητήματα ταῦτα εἶναι αὐθεντικότης.

Εὔχριστεῖται τις ἀκούων αὐτούς, ὅχι βέβαια δι' δι', τι λέγουσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν διάλεκτον αὐτῶν. Οὐδὲν θὰ ἐννοήσῃ ἐὰν τὸ οὖς αὐτοῦ δὲν ἐσυνείθισε πῶς εἰς τὸ παράδοξον τοῦτο ίδιωμα τῆς λαζιχῆς καὶ δὲν ἔκτητης προηγουμένως τὴν ἔξηγησιν ὄλγιων λέξεων. Η διάλεκτος αὕτη τὸ πλεῖστον ἀποτελεῖται ἐκ λέξεων, ἢ μᾶλλον ρίζῶν τῆς ἀρχαιοτάτης Ἑλληνικῆς, τοσοῦτον θμῶς παρεφθαρμένων καὶ ἐν τοιούτῳ κυκεώνι ἀναμεμιγμένων μετὰ τουρκικῶν καὶ ἀλλων, ὥστε τῇ ἀληθείᾳ ἀπορεῖ τις καὶ οὐδὲν ἐννοεῖ. Δυστυχῶς δὲν εὑρὼν τὸν κατάλληλον καριόν νὰ ἐπασχοληθῶ πλειότερον ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, τὸ διότιον συνιστῶ θερμότατα εἰς μελέτην παρὰ τοῦ Συλλόγου ἡμῶν, ως ἔχον μεγίστην σχέσιν πρὸς τὴν ἐθνολογικὴν ὑπαρξίαν τῶν Τραπεζούντιων. Διότι καρυμία ἀμφιβολία ὅτι ἀμιγέστεροι ἀπόγονοι τῶν περικλεῶν ἡμῶν προγόνων οὐδαμοῦ ἀλλοῦ ὑπάρχουσιν. Απόγονοι τῶν Ἑλλήνων τοῦ Εενοφῶντος, ἀπόγονοι τῶν ἀποίκων, οἵτινες κατὰ τὰς ἐπιδρομάδες καὶ τὰς ἀλλαχ τῆς πατρίδος των συμφοράδες ἀνεχώρουν εἰς τὰ ὅρη καὶ δὲν ἥρχονται εἰς συνάφειαν μετὰ τῶν ἐπιδρομέων, οὐδὲ ὑπέκυπτον τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὸν ζυγὸν αὐτῶν. Κωνσταντινουπολίτης ἢ Ἀθηναῖος δὲν δύναται νὰ ἐννοῇ Τραπεζούντιον ὁμιλοῦντα ἐν τῇ ιδίᾳ διάλεκτῳ. Η διαφορὰ συνισταται κυρίως μὲν εἰς τὰς λέξεις καὶ μᾶλιστα εἰς τοὺς τύπους τῶν λέξεων καὶ εἰς τοὺς φύλογοντας, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰς φράσεις, τὴν σύνταξιν καὶ ιδιαίτερα εἰς τὴν προφοράν. Διότι αἱ λέξεις διαδέχονται ἀλλήλας ἀρκετὰ ταχέως, ἡ δὲ φωνὴ βαίνει ὁμαλῶς μὴ ἐντεινομένη πολὺ εἰς τὰς τονιστέας συλλαβᾶς καὶ οἱ φθόγγοι. προφέρονται οὐχὶ τόσον εὐκρινῶς. Λυπούμαχι μὴ δυνάμενας νὰ σᾶς ἀναγνῶσαι εἰς τὴν λαζιχήν, διότι ὡς σᾶς προεῖπον, δὲν ἔσχον τὸν ἀπαιτούμενον καριόν διὰ νὰ ἔγκυψω εἰς αὐτὴν, καὶ μᾶλιστα νὰ συνειθίσω εἰς τὴν προφοράν, ἀνεν τῆς ὀποίας οὐδεμίαν ἀξίαν θὰ εἴχε τοιούτον ἀνάγνωσμα. Εἴ οὐδῶν πολλοὶ θὰ συνετύχετε μετὰ τραπεζούντιων ἐργατῶν καὶ θὰ ἡκούσατε τὸ περίεργον τοῦτο ίδιωμα.

Ἐν τούτοις διὰ νὰ εἴπω τέλος κατέτι, θὰ σᾶς ἀπαγγείλω ὄλγιους στίχους, τοὺς ὄποιούς ἡκουούσα παρὰ γραίας τινός ἐπὶ τοῦ φρουρίου Γουδούρ, ἐρειπίου παλαιοτάτων χρόνων καὶ ἐπὶ ὑπερηφύλου θέμεως κειμένου. Τὴν ἡρώτων μεταξὺ ἀλλων καὶ περὶ τῶν πρὸ τοῦ γάμου, θέλων νὰ μάθω ἐὰν καὶ ἐκεῖ ἐκ τῆς φρατέρας του ἔχοκοντιζη κατὰ τῶν δυσ-

τυχῶν θυητῶν τὰ βέλη του ὁ "Ἐφως. Ἐζήτουν ιδίᾳ νὰ πληροφορηθῶ ποτὸν ἵτο τὸ ἴδεωδες τῆς νύμφης, τὴν ὁ ποιάν ὁ ἀνὴρ θὰ ἐπεθύμει. Ἀλλ' ἔκεινη προέταξε τὸ ἴδεωδες τοῦ γχμβροῦ, τὸν ὄποιον ἡ γυνὴ ἔζητε:

"Ἐγὼ θέλω ντελήγκανλή
καὶ τρυφερὸν ἀγκάλια
νὰ ζώσκεται τὸ ταραπλοῦς
καὶ ξὺν ἀπάν τὴν ὥρα.

Ζητεῖ ἡ γυνὴ ντελήγκανλη, ζεστὸ παλληκάρι, ποῦ νὰ βράζῃ τὸ αἴματον, καὶ τρυφερὸν ἀγκάλην. Ἀλλὰ δὲν τὸν θέλει ὑπερήφανόν τινα ἢ πλούσιον ἢ μέγαν. Νὰ ζώσκεται τὸ ταραπλοῦς, νὰ ζώνεται τὴν πλατεῖαν ἔκεινην καὶ συγκρατοῦσαν τὸ σαλβάριον ζώνην καὶ ξὺν ἀπάν τὴν ὥραν, καὶ ἐπὶ τῆς ζώνης αὐτῆς νὰ χύνεται τὸ ώρολόγιον του.

Διὰ δὲ τὴν νύμφην:

Τρυγόνα 'μ' τὸ σπαρέλις 'σ'
μὲ σύρμαν ἐν ραμμένο
καὶ 'ς τοῦ σπαρέλις τὸ ἀστέρ
τονεμά 'μ' ἐν γραμμένο

τὸ ὄποιον ἡδύνατό τις νὰ παραφράσῃ εἰς τό:

Τρυγόνα, ἡ ἐσθῆτα σου
μὲ τὸν χρυσὸν ἐρράφη
καὶ ἡ ἐσθῆτα ἀπ' ἐντός
τονομά μου γράφει.

Κόρη 14, 13, καὶ 12 ἀκόμη ἐτῶν θεωρεῖται ὥριμος εἰς γάμον, κόρη δὲ ὑπερβάσα τὸ 15ον ἔτος τῆς ἡλικίας της βάσινεις ὁδὸν γεροντοκόρης. Ἡ παρ' ἡμῖν προϊξ εἶνε ὅλως ἀγνωστος, ἀπενκυντίας δὲ ἡδύνατό τις νὰ εἴπῃ, ὅτι εἰς τοιαύτην εἶνε ὑπέχρεωμένος ὁ γχμβρός ως ἐκ τῶν δώρων, τὰ ὄποια πρέπει νὰ προσφέρῃ τῇ νύμφῃ. Τῶν γάμων αἱ τελεταὶ σεμναὶ καὶ ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον χορευτικαί. Εἰς χορὸς αὐτῶν, ὄμοιαζαν πολὺ πρὸς τὴν τράταν τῶν Μεγαρέων πολὺ ζωηρὸς καὶ πολὺ θεωρητικός. Ἐτερος πολεμικὸς ὅλως, καθ' ὃν αἱ μάχαιραι πάλλονται ἐν ταῖς χερσὶ τῶν χορευόντων, οἱ ὄποιοι σφιγκτότατα κρατούμενοι ἐκ τῶν μαχαλῶν καὶ κύκλων σχηματιζούντες ἔκτελοις παντοίας τοῦ σώματος κινήσεις, ἐπίσης θεωρητικάς, ἀλλὰ καὶ ἐπίσης δυσχερεῖς.

Ίδια μνεία πρέπει νὰ γείνῃ τῆς ποιμενικῆς ζωῆς τῶν παρθένων. Ὄλιγον διαφέρει τῆς παρὰ τοῦ Θεοκρίτου γραφείσης, πλὴν ἐννοεῖται, τῶν ζωηρῶν καὶ ἐλαφρῶν ἔκεινων εἰδυλλίων, καὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ Δάφνιδος καὶ διὰ τὸ χρηστὸν ιδίως τοῦ ἥθους, ὅπερ διασκρίνει πάντας ἐν γένει τῆς Ἀνατολῆς τοὺς κατοίκους. Ἡ κόρη ὁδηγεῖ ἀγέλην ἐκ πέντε καὶ πλέον δαμαλίδων ἀνὰ τὰ δάσην καὶ τοὺς ἀγρούς. Εἰς ἐκστητὸν ἔδωκε καὶ ἐν ὄνομα, ὅπερ ἔκεινη καλῶς ἐνθυμεῖται καὶ ἀκούσουσα προφερόμενον σπεύδει πρὸς τὴν καλοῦσαν. Ἐκάθησεν ἡ ποιμενὶς ὑπὸ παχύσκιον δένδρον πλέκουσα ἡ ράπτουσα, ἐνῷ οἱ δαμαλίδες της βοσκούσιν ἐπὶ δύο καὶ τρεῖς ὥρας. Καὶ διὰ τὰς παρεκκλίνγει τῆς

όδοῦ της, ἡ βοσκὸς τὴν καλεῖ καὶ ἀκούεται ἡ ἀργυρόχος φωνὴ της.

— "Ἐλα ἄν.

— "Ἐλα μπί ρρρρ

— Νὰ Περδίκα, νὰ Ζωγραφία, νὰ Παγιόν, νὰ Περιστέρα.

— "Ἐλα 'ς τὸ φύλλον.

— "Ἐλα 'ς τὸ κοκούτσι.

Καὶ οὕτω ἡ μικρὰ ποιμενὶς ἀθροίζει καὶ πάλιν τὴν ἀγέλην της καὶ τὴν ὁδηγεῖ εἰς τὸ χωρίον, φωνοῦσα ἐνίστε εἰς τὴν διυτροποῦσαν:

— "Ἐλα νὰ ποδεδίζω σε.

(Ἔπειται τὸ τέλος).

ΧΡΟΝΙΚΑ

Τέ κατορθοῦται διὰ μιᾶς λιτρας γεννθράκων. — Κατὰ τὰς ἐρεύνας τοῦ ἐν Βασιγκτῶνι καθηγητοῦ Roger ἐν ἑκάστη λιτρα γεννθράκων ἐμπειρίχεται δύναμις ἵστη πρὸς τὸ ἔργον ἀνθρώπου ἐν μιᾶς ἡμέρᾳ τρεῖς τόννοι ἰσοδυναμοῦσι πρὸς τὸ ἔργον ἀνθρώπου ἐν δικτήματι εἴκοσιν ἑτῶν, καὶ τέλος ἐν τετραγωνικὸν μίλιον στρώματος γεννθράκων πάχος 4 μόνον ποδῶν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ἔργον ἐνὸς ἑκατομμυρίου ἔργατῶν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη ἐργαζομένων. Καταφίνεται ἀμέσως ἐκ τῶν ἀνωτέρων ὑπόσηση σπατάλη δυνάμεως γίνεται καθ' ἑκάστην διὰ τῶν ἐν γρήσει θερμομηχανῶν, λαμβανομένου πρὸς τούτοις ὑπὸ σχετικοῦς ὅψιν ὅτι εὔταις γρηγοροποιοῦσι κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Hipp μόλις τὰ 0,12 τῆς ὅλης τῶν καταναλισκομένων γεννθράκων δυνάμεως.

Ἡ πρός τὸν Βόρειον πόλον ἐκδρομὴ τοῦ δόκτορος Nansen ἀνεβλήθη διὰ τὸ 1893. Τὸ πλοῖον αὐτοῦ τὸ δόποιον ναυπηγεῖται ἐν Ρέκχιον οὐ μακρὸν τῆς πόλεως Λάρβικ εἶναι ἰδιορύθμου ὅλως κατασκευῆς καὶ στερεότητος ἐκτάκτου. Τῆς ναυπηγήσεως ἐπιστατεῖ ὁ γνωστὸς ἐκ τῆς εἰς τὴν Γρεολανδίαν ἐκδρομῆς "Οθων Σβέρσδροουπ", ὅστις καὶ θέλει ὁδηγήσει τὸ σκάφος πρὸς τὸν πόλον. "Ο τε δόκτωρ Nansen ὡς καὶ ὁ Σβέρσδροουπ ἀρίστας τρέφουσιν ἐλπίδας περὶ τῆς ἑκάστεως τῆς ἐκδρομῆς αὐτῶν, οὐδαμῶς δὲ ἀμφιβάλλουσι περὶ τῆς ἐπιτυχοῦς πορείας τοῦ μικροῦ πλήνη ἰσχυροῦ σκάφους αὐτῶν ἀνά μέσον τῶν πάγων. Διὰ τὴν ἐκδρομὴν ταῦτην κατέβαλε τὸ μὲν κράτος 200,000 κορονῶν, ἡ A. M. ὁ βιοτέλευτος Οσκάρ δὲ 20,000 καὶ ἀλλοι ἰδιώται 80,000. Ὁ βραχώνος Οσκάρ Δέξιων προσέφερεν 6000 κορονῶν πρὸς ἡλεκτρικὸν φωτισμὸν τοῦ σκάφους. Ηωτροφίας φέρουσι δι' ἐξ ἔτη, ἀν καὶ ὑπολογίζεται ὅτι ἡ ἐκδρομὴ δὲν θὰ ὑπερβῇ τὰ τρία ἡ τέσσαρα ἔτη· ἀπηγγρεύθη πάντας οἰνοπνευματῶδες ποτὸν, ως καὶ ὁ καπνός. Θά φέρῃ δὲ μεῖναντοῦ ἀερόστατον, σκηνάς καὶ πλοῖα.

Ἄει ἐκ χλωροφορίου δηλητηράσσεις. Πολλάκις δυστυχήματα ἔλαβον χώρων κατά τὴν ἐπενέργειαν τοῦ χλωροφορίου ἐπὶ τοῦ ὄργανοισμοῦ τῶν ἐγγειορυμένων. Τὸ χλωροφορίου εἶναι ὡς γνωστὸν φάρμακον ἀναισθητικόν, ἀλλὰ τοιχὸν οὐδὲλως. Ὁ ἐν Βερολίνῳ ἱατρὸς x. René κατωρθώστε ν' ἀνακλαύψῃ τὸ αἴτιον τῶν τοιούτων δηλητηριάσσων, ὅπερ εἶνε προϊόν της ἀποσυνθέσεως τοῦ χλωροφορίου, δηπέρ πάντοτε ὀστονδύπτος καθαρὸν καὶ ἀνὴρ ἡ ἀποσυνθίτεται σύν τῷ χρόνῳ, δέον θέτει πρὸς τῆς ἐγγειρήσεως νὰ πιστῶται ἡ καθαρότης τοῦ χλωροφορίου, εἴτε νὰ λαμβάνεται τοῦτο ἐκστοτεῖ καθαρὸν διὰ κρυσταλλώσεως ἐν πόγχῳ κατά τὴν μίθιδον τοῦ Raoul Pictet ὅτε ἀποχωρίζονται τὰ τὴν παράλισιν τῆς καρδίας ἐπιφέροντα προϊόντα ἀποσυνθέσεως. Ἡ καθαρότης τοῦ χλωροφορίου πιστοῦται διὰ πολλῶν χημικῶν ἀντιδράσεων· σημειοῦμεν ἐνταῦθα τὴν ἀπλουστέραν, καθ' ἧν καθαρὸν χλωροφορίου δέον νὰ καταδύνηται ἐν ὑδατι καρπίς νὰ παράγῃ της θόλωμα.